

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 12 korona.
Fél évre 6 „
Negyed évre 3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltése egész évre 2 K.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonffy-utca 1/e
földszint balra. (Piac felől 3-ik ajtó.)

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa
György könyvelő kezeihez is.

DONOGAN ÉS SOMOSSY DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZÁR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehér-
nemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK!! ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS!!

Vendéglős és kávék urak figyelmébe!

Allandó nagy raktár áll rendelkezésükre nálam
Reserve, Casino, Talizmán és Törley pezsgőkől.

Lindentfeld J. Jenő

fűszer- és gyarmatáru nagykereskedésében

Pénzügyi palota.

Telefon 79. szám.

Hirdessen a Debreczeni Szemlében!

FIGYELEM!

**LANTOS
CSIPKEÁRUHÁZBAN
SAS-U. 4.**

Tiszta selyem harisnya minden szín-
ben párja . . . 3 korona 50 fillér.

APOLLO

MOZGÁSZÍNHÁZ.

Szombaton és vasárnap
július hó 25-én és 26-án

a legszenzációsabb
és a legérdekesebb
ujdonságok.

TÉGLA

a Köntösgáti téglagyárból
bármily mennyiségben
előnyös árban kapható.

◆◆◆ Érdeklődhetni: ◆◆◆

KELEN JENŐNÉL

Piac-utca 72. Telefonszám 341 vagy 539.

➤ Ugyszintén 9—43. telefonszám alatt. ◀

PUBLIG ERNŐ,

a debreczeni tűzoltó-egylet e héten elhunyt parancsnoka.

GYÓGYSZERTÁR ÁTHELYEZÉS!!

MIHALOVITS JENŐ

gyógyszerész lapunk t. olvasóinak
ezuton hozza szives tudomására, hogy

KIGYÓ gyógyszerterát

~ eddigi régi helyéről ~

a tőszomszédos sarokházba

(a Kistemplom mellett, a Piac-
és Széchenyi-utcák sarkán levő
br. Podmanitzky-féle házba)

~ helyezte át. ~

Nem fáj a feje másnap ha

Littke pezsgőt iszik

MATTONI-FÉLE

GISSHÜBLER

TERMÉSZETES ÉGVÉNYES
SAVANYUVIZ.

KEZTYÜK, KÖTSZEREK
BETEGÁPOLÁSI CIKKEK LEG-
NAGYOBB VÁLASZTÉKBAN:

Schön Sándor

kesztyű, kötszer- és orvosi
műszertárában

Piac-utca 26. sz. előtti barakból áthelyezett Piac-
és Csapó-utca sarkán levő volt Kálnai-féle üzlet-
helyiségbe a BIKÁ-SZÁLLODÁVAL szemben: ****

TÖRLEY

TALISMAN · CASINO · RÉSERVÉ

ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR DEBRECZENBEN.

Piac-utca 16. szám, saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Betét-
állomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

Üzletágai: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltószámítás, törlesztés és
jelzálogkölcsonök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdéi megbízások, hitel-
levelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árúkra. Saját áruktár,
Safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézetei: Kábeli takarékpénztár r.-t., Návodvari takarékpénztár
r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámospércs.

Ifju és szép lesz Ön is, ha a

Z E I D I J E

eredeti keleti arcerémet és szappant használja. Próbátégely 80 fillér,
Kettőtégely K 1.60, nagy aranytégely K 2.40, szappan K 1, mosópor
K 1.50, puder (fehér, róza, és crème) a 2 K. Fleur de Roses „Zeldijje”
(3 K), egy teljesen ártatlan piros színű rózsafesték, amelyet kiválóan
használhatnak sápadt arcú nők. Előnye, hogy az arc mesterséges színét
el nem árulja. — Kapható minden gyógyszerárban, drogeria és illat-
szertárban. Sokszorosan kitüntetve. Utánzatától óva intünk. Egyedüli
előállító: Parfümerie Orientale „Zeldijje” G. Proche Breka
Bosznia. Főraktár a Török gyógyszerárban Budapest.

Moskovits Jozsef
uri szabó,
Piac-utca 26. szám.
Városi új bérház.

Moskovits Jozsef
uri szabó,
Piac-utca 26. szám.
Városi új bérház.

Valódi angol-
szövetekből leg-
elegánsabb uri ru-
-> hákat készít: <

GAMBRINUS

..... SÖRGSARNOK ÉS ÉTTEREM
DEBRECZEN, PIAC-U, 28.

..... A VÁROSI BÉR-PALOTÁBAN

A mai kor igényeinek a legdi-
szesebben modern, világvárosi
berendezéssel. Utcai pálmakert
a passagében. Pályarendszer.
Nagy gondval kezelt konyha.
Zona rendszerinti villásreggeli
különlegességek. Speciális del-
utáni uzsonnák. Meleg konyha
éjfélig. Havi étkezések a legm-
sékeltébb áron. Kötő nő köbányai
sörök. Pilseni ősforrás (Urquelle).
Müncheni Paulauer sör. Ameri-
can-bar rendszerű italkimérés.
Különleges likőrök poharank nti
kimérése Saját szőlőtelepemen
termelt borok kimérése. Tokaji
szőlőmön termelt boraim klmé-
rése. Előzékeny kiszolgálásról
gondoskodom és kérem a nagy-
érdemű közönséget, hogy eddigi
kegyes pártfogásukat ezen új
vállalatomnál is fenntartani szí-
veskedjenek.

MÁRKUS JENŐ vendéglős.

A háboru.

Nagyon komoly felhők uszkálnak a fejünk felett. Két év óta élünk folytonos izgalmak közt, nem is számítva azokat az előbbeni időket, melyek alatt nem egyszer főtt a fejünk az ármányos Szerbia miatt.

Mikor e sorokat írjuk, a legháborusabb hírekkel van telve a bécsi és hazai sajtó s a puszkapor szaga szállong a levegőben. Vannak, akik tudni vélik, hogy hiába volt a monarkia négy hetes fontolgtatása s mintegy Szerbiának előkészítése a diplomáciai jegyzékre adandó válaszra, a nagyzási hóborrtban szenvedő s Oroszország által tényleg hathatós támogatásban részesített, legfrisebb sütetü európai hatalom: Szerbia egyáltalán nem lesz hajlandó kielégítően válaszolni jegyzékünkre. Sőt! Olyan hangok hallatszanak a szerb sajtóban, hogy a legpökhendibb válaszra lehetünk elkészülve.

A királygyilkos nemzet cselszövő „Bismark“-ja, — mint önmagát legintimebb környezetében nevezni szokta Pasics miniszterelnök, — az „állam esze“ és főfő minden egyéb már is bujkál az országban azon a cimen, hogy választásokat intéz. Ez a ténye is provokáló hatású lehet már a könnyen izgulók előtt, mert nyilvánvaló, hogy ezáltal időt akar nyerni, hogy a válaszádat késleltesse.

Általában ellehetünk készülvé arra, hogy néhány hét leforgása alatt háboruba keveredünk. Ez a legközelebbi jövődö kódös perspektívájában délibábonan rengö kép izgatja most a közvéleményt első sorban. Az a fejünk felett lögö kérdés: Lesz-e háboru, uralja a lapok hasábjainak sok részét...

*

Távöl legyen tölünk az a gondolat, hogy a magas politika berkeibe kalandozzunk s pláne, hogy külpolitikai desszertációkba keveredjünk, de általános emberi szempontokból még is elmékednünk kell a legaktuálisabb napi kérdésröl.

És nagyon szomoruan, de meg kell állapitanunk, hogy egy elkövetkezendö véres, tömeggyilkolásért a monarkia egyetlen emberét sem okozhatunk.

Igazán bibliai türelemmel viseltettek a kettös ország millió féle ügyeinek irányítói éveken keresztül Szerbiával szemben, élükön a mi öreg királyunkkal, ezzel az ideálisan nagy emberrel és uralkodóval, akihez hasonlót keveset mutat fel a világtörténelem. Nem egyszer toltá előtérbe az ő személyes, bámulatosan osztatlanul hatalmas tekintélyét, hogy elhesselgesse millió és millió alattvalója és az egész emberiség egy hatalmas tömegének feje fölöl a háboru vészmadarait, vérszivö fenevadjait.

Ki ne emlékezne világtörténelmi jelentöségü levelére, melyet gyorsfutár vitt az oroszok cárijának a világbéke érdekében.

Mi volt rá a felelet? ! Az, hogy orgyilkos kezekkel kioltották a monarkia hadserege fejének életét s hogy bojkottálták az éppen Szerbia miatt sokat szenvedett magyar kereskedelem produktumait stb. Nap-nap után a legprovokálóbb hangon irnak a monarkiáról, annak népeiröl s románokkal, oroszokkal nyiltan tervezgetik az osztozkodást Magyarországon.

Hogy lesz-e háboru, nem tudjuk? ! De az bizonyos, hogy ha lesz, akkor a mi dicsö királyunk fogja harcba hívni az ő katonáinak sokféleségét. Talán az utolsó fegyverfogható emberig és mind egy szálíg. És ha már ő is beleegyezik az öldöklö, de szükséges harcba, akkor nyugodt lelkiösmerettel mondhatja el

mindenik alattvalója, hogy nem történhetett e világ-esemény másként, ha csak szolgamódra, gyáván meg nem hunyázkodtunk volna egy rablócsorda előtt.

És egy még bizonyos. Hogy rosszabbul már ugy se fordulhat a sorsunk, mint most van a nagy általánosságonban. Mert igaz ugyan, hogy soha sem volt ugy, hogy valahogyan ne lett volna. De mostanágon igazában majd hogy sehogy se vagyunk.

S—r.

KRÓNIKA.

Apró levélkék.

A Caillauxné pöre aktuálisá teszi ezt a témát. Mert, sajnos, hébe-hóba mégis csak megtörténik, hogy egy-egy bizalmasabb jellegü levélke avatatlan kezébe kerül, aminek azután fölöttébb kényes következményei lesznek. Éppen ezért egész természetesen tartottam, hogy három fiatal asszonyka, akiket egyik közös barátunknál találtam, élénken tárgyalták ezt a témát. Arröl beszéltek éppen, hogy milyen veszedelmes dolog legtitkosabb gondolatainkat a levélpapirosra bizni.

Én ekkor bátran megjegyeztem:

— Ezek az intim levelek csak arra valók, hogy a címzett, elveszítse öket és azután e leveleket fölmutassák íröik előtt. Közben pedig éppen azoknak a kezébe kerülnek, akiknek legkevésbé voltak szánva, cselédek ellopják, kézről-kézre járnak és végül lehetetlen újságokban, ezer és ezer példányszámban közlik is öket.

Hallgatónöim helyeseltek és egyikük sem látszott észrevenni, hogy ez a bölcsesség csak idézet, amelyet egy Dumas-szindarabból meritettem.

— De sajnos — mondta végül az egyik asszonyka, — mindeddig még nem fedeztek föl biztosabb módot, amely az írásbeli érintkezést fölöslegessé tenné. Éppen azokkal, akikkel legszívesebben lenne az ember négy szem között, nem lehet zavartalanul csak egy szöt is váltani. De mivel éppen az ő számukra volna a legtöbb mondanivalónk, kénytelenek vagyunk, ha tesszik, ha nem, leveleket írni, ha azok még olyan veszedelmesek is!

— Istenem, hiszen a levelet is le lehet tagadni!

— Nincs semmi értelme. Az írás-szakértök nyomban rábizonyítják, elegendö, hogy csak néhány írott sorodat a pápaszemük elé tartsák... És te talán azt hiszed, hogy van olyan férfi, aki nyomban és minden kétséget kizárólag, föl ne ismerné a felesége írását? Én például kötelezem magam, hogy ezer hasonló írás közül is tüstént fölismerem a férjem írását. Nem, erröl nem lehet vitatkozni. Ha valakinek a levelét elfogják, ez éppen annyi, mintha in flagranti csipik el az illetöt.

Az ezt követö szünetet fölhasználva, most megkérdeztem asszonytársnöimet, hogy mi a véleményük a vegyi tintákröl és a titkos itásokról. Ezek utján mindenféle levelezést könnyü elmaszkírozni.

— Semmit sem ér az egész! — mondták egyszerre mind a hárman. — A vegyi tintát, amellyel az írást láthatatlanná lehet tenni, hogy késöbb, megfelelő eljárás után ismét elötünjön, éppen olyan veszedelmes dolog otthon tartani, mint állandóan mérget hordani magunkkal. Mit válaszolna pl. ön, ha valaki, akinek joga van ezzel előállani, egyszerre csak vérbenforgó szemekkel felelösségre vonná, hogy: — Mire kell ne-

ked ez az üvegse? . . . És ami a titkos irásokat illeti, a diplomaták azt állítják, hogy vannak szakértők, akik első látásra kibetűznek bármilyen titkos jel-írást. . . Az ember biztonságban érzi magát, nyugodtan leírja a legintimebb dolgokat és akkor valamilyen irodában ott ül egy pápaszemes bácsi, aki minden titkos jelűket megfejti, — még pedig, amint mondják, mérsékelt, jutányos árak mellett! És aztán meg, ha sebtiben akarunk valamilyen sürgős levelet megírni, igazán nem érünk rá arra, hogy chriffe-k összeállításával bibelődjünk. A diplomaták sem maguk csinálják ezt, hanem külön hivatalnokaik vannak erre a célra. És mi, asszonyok, nem vehetünk magunkra ilyen bilincseket, mert hiszen sietve kell mindent papírosra vetnünk és az író tollunknak úgy kell repülnie, mint a gondolatainknak, sőt sokszor. . . még annál is gyorsabban.

— Önök tehát belátják, hogy milyen veszedelmes dolog az ilyes levelek írása és mégsem tudnak letenni róla. Szabad talán kérdezni, hogy mint vélik elkerülhetni az esetleges veszedelmeket?

— Én, — mondta a harmadik, — én igenis írok leveleket, de nincsenek titkos írásjeleim. Nagyon jól tudom, hogy miféle veszedelem származhatik ebből és éppen ezért lehetőleg kerülöm azt, hogy kompromittáló dolgokat írjak, ami annál könnyebben is sikerül, mert természetemnél fogva nincs is hajlamom erre. De ha ez mégis megtörténik olykor, hát különös gyönyörűség van abban, valami különösen izgató érzés, hogy az ember esetleg kompromittálhatja magát. És én ilyenkor így szólok magamhoz: veszedelmes a dolog, de éppen azért olyan nagyon szép! . . . Hogy e veszedelemnek kiteszem magam, éppen ez a bizonyítéka a szerelmemnek és a bizalmamnak és valaki hálás is lesz ezért irántam. . . És ez így is volt mindig. Mindig értékelni tudták azt, hogy az én leveleim nem állottak üres szószátyárkodásokból, burkolt kifejezésekből és rejtett jelenségekből, sem a kárpitosra vagy az elektrotechnikusra vonatkozó utasításokból, hanem mindig volt bennük valami az én énemből. És higgyétek el, a címzettek nagyszerűen tudják ezt értékelni. Egy nő, aki sohasem irt, vagy sohasem ir kompromittáló levelet, nem is szeretett sohasem igazán. És én nem hiszem, hogy őt is szerethették valaha. . .

A párbaj.

A Debreczeni Szemle számára írta: ZÉTA.

Bende Tivadart egy szép téli délután agyonlőtték. Több, talpig uri ember jelenlétében, a lovagiaság szabályai szerint. Az ugynevezett kellemetlen modoru emberek közé tartozott. — Leritt az egész emberről, hogy kevés ember társával rokonszenvezik, a legtöbb ember terhére volt s ezt nem is igyekezett leplezni. Arról, hogy valakinek kedvét kereste volna, szó sem lehetett.

*

Mikor Bende Tivadart eltemették, egy régi barátja átkutatta az íróasztalát.

Az íróasztalban talált egy levelet. A levélben a következők voltak megírva.

Kedves barátom! Az elébb — talán nincs egy félórája — arcul vágtam egy embert. Soha se láttam az életemben és sajnálom is, hogy megbántottam. De már késő. Az ügyet majd elintézzük valahogyan. Lehet azonban, hogy beleharapok a fűbe s talán ez nem a legrosszabb megoldása lesz a dolognak.

Remeg a toll az igaz a kezemben, de nem a haláltól félelemtől, se nem azért, mert ez az acéljóság, — amellyel írok, legalább is kéthetes s alig tudom kiformalni rozsdás hegyével a betűket. A pincérnek, aki idehozta, össze is szidtam a nemzetségét, hetediziglen viszszenamélem.

De azért tovább kinlódok velem, miután eltökéltem szándékom életem utolsó napját leírni előttem, úgy, amint eltöltöttem. Sok, sok ilyen napom volt az életben, de nem tudott róla senki. Következésképen nem igen értettek meg az emberek. Hát halljad.

Ma reggel, mikor felkeltem, valami rossz sejtelmem támadt.

Nagy mértékben fatalista vagyok és babonás. Jól aludtam, de valami kábultságot hagyott maga után az éjszakai pihenés mégis. Gondoltam, egy kis friss hideg víz helyre hoz mindent. Kerestem a papucsomat és nem találtam — holott tisztán emlékszem rá, hogy este az ágy elé raktam. Lenyultam érte s elkeseredten kotorásztam az ágy alatt. A papucsomat nem találtam — ellenben leütöttem az ébresztő órát az éjjeli szekrényről.

Nagy lármával történhetett a dolog, mert a másik szobában felsírt a gyermek. Szegény jó feleségem csitította, de hiába. Sirt-ritt, úgy, amint még sohasem hallottam. Valami csodálatos dac volt ebben a sírásban, mintha csak engemet akart volna kihívóan izgatni.

Siettem felöltözködni, gyorsan, sebtiben. De, — mint ez történni szokott ilyen esetekben, — nem sikerült. A mosdóvizem meleg volt, a szájvizem hideg. Én pedig épen fordítva szerettem volna. Persze tegnap másképen rendeltem, de akkor másképen is éreztem. Miután a borbély kezét nem türöm az arcomon, magam borotválkozom. Ritkán szoktam magamat megsérteni, most belevágtam a fél arcomba, de egészen. Már említettem, hogy a szájviz hideg volt. E helyett forró volt a kávé. Olyan, hogy a fogaim, az én inkvizitoraim fel-lázadtak. Miután pedig a szivarok-tárcámban egyetlen cigarettát sem találtam, e feletti éktelen dühömben földhöz vágtam, úgy, hogy a benne levő szivarok mind pozdorjává törtek. Ekkor már késő volt arról gondolkodni, hogy cigarett helyett talán szivarra is gyújthatam volna.

Étkezés után közvetlenül ugyan jobb szeretem a cigarettát, amit leszíhatok a beteg mellemre, de hát a szivarra is csak rá kell szoknom valamikor, miután az orvosom örökösen a cigaretta ellen lamentál.

Kétségbeejtő gondolat: Hát már ne is cigarettezem. Bortól, sörtől, kártyától, erős kávétól eltiltottak apránként. A kávéházat és a cigarettát is mindig a szememre vetik. Mindez pedig az idegeim miatt. Az én idegeim züllöttségében ugyan senki sem hisz. Az orvos is csak azért, hogy lerendelhesse mindazt, ami nekem gyönyörűséget, — élvezetet nyújt.

Ti azonban, kedves barátom és a többiek, mosolyogtatok, ha az idegeimről beszéltem s azt gondoltátok, hogy szenvedély az egész. Hogy kerültem a társaságokat, az embereket, hogy epés voltam. S nem tudtátok elgondolni, hogy hogy lehet gyűlölni az embereket, akiknek piros nyakkendőjük van. Én pedig alig tudtam visszatartani magamat, hogy piros nyakkendőös ur nyakáról le ne tépjem a nyakkendőt.

Tehát alig vártam, hogy sajtó fogaimmal utcára érjek. Kellemetlen meglepetés várt rám. A hó esett, sikosak voltak az utak. A sárcipőmet pedig a nagy bosszúságomban otthon hagytam. Bementem a legelső boltba cigarettáért, meg hogy haza küldhessek a sárcipőért. Cigaretta nem volt, kifogyott s a boltos éppen a főtözsébe küldött érte. És éppen azt a fiút küldte, aki elhozhatta volna a sárcipőmet. Vissza kellett mennem a gyalázatos felső cipőért.

A hó hullott s szempilláim erősen küzdöttek a hópihékkal.

Valószínűleg más is így járt, mert legalább 8—10 ember ütközött belém, míg felértem a kávéházba, ahol én másodszor reggelizem, mikor mások már a délutáni kávéjukat isszák.

A kedvenc lapom kézben volt, a mellettem ülő embertársam pedig, az irántami nagy udvarias készségek közepett feldöntötte a kávé csészéjét.

Kedves barátom! Én nem beszélek neked a lapok sajtóhibáiról, de kellemetlen, gyilkosabb sajtóhibákat még ebben az életben nem láttam, mint a tegnapi délutániak voltak.

Menekültem is a kávéházból a hivatalba, ahol nem volt befűtve. Három hónap óta lármázok azért, hogy az íróasztal-fiókomra kulcsot csináltassanak. Tegnapi végre csináltattak. De elhirtelenkedték a dolgot s a fiókokat nem gyalulták le kellően. Az immáron záros fiókot nem tudtam kihuzni s mikor végre engedett, majd leborítottam a lámpát. Ebbe a művelerbe azután a szívem vereése is megállott.

Valaki hivatalos dologban valamit ígért tegnap. Uri ember, akitől elvárhattam volna, hogy a szavát betartja.

Ez az ígéret szorosan összefüggött a ma délutáni munkásságommal. És az az ember nem tartotta be a szavát. Miközben ezalatt gyült-gyült az epém, a szolgálta befűtött. A szó legteljesebb értelmében befűtött nekem. Olyan meleg volt, hogy csurgott rólam az izzadság. Mikor aztán valóságos gőzfürdői levegő volt a szobámban, jöttek a vendégek. Valósággal versenyeztek a látogatásban. Az ajtón keresztül pedig, valahányszor kinyitották, vadul csapódott be a hideg.

Haza szöktem ebédelni, nem izlett semmi. Alig ettem pár falatot.

Nem szólok a nap többi megpróbáltatásairól. Este a színházban voltam, ahol a külső folyosók nincsenek fűtve. A támlásszékek első sorai tele voltak, az én helyem belől fekszik s egy rakás embert fel kellett állítanom, míg helyre juthatok. A sarok ülések pedig mind el voltak foglalva, amikor az én helyem kijelölésére került a sor. Rendesen hátul húzom hát magamat meg. Igen, de itt meg olyan légvonat volt, hogy azt hittem, kihuz az utcára.

Egy kellemetlen ur ült mellettem, aki cukrot evett hólyagpapirosból, ami úgy zörgött, mint egy csontváz. Hozzá még a legszomorubb vigjátékot játszották a színpadon s a főszereplő náthás volt.

Innen is menekültem a kávéházba, ahol leültem olvasni a frissen érkezett lapokat. Hah! A hátam mögött megszólalt a zene. A Szulamit fődallama, amit ki nem állhatok. Ezt meg a „Sujt az átok mert szerettelek” című dalt csodálatos módon nem szenvedhetem...

Felugrottam s abban a pillanatban egy ur felgyürt gallérja nekem ütődik. A lábamra hág 45-ös számú cipőjével s letapossa tyukszemeimet. Ezzel tovább rohan. Utána kiáltok: hát a bocsánat, a pardon. Élesen, ordítva mondtam, de ügyet se hederít rá. Utána rohantam s a harmadik asztalnál utólérve, areul ütöttem, ökölrel...

... A pincérek választották szét bennünket. Ebben a pillanatban, mikor e sorokat egy majdnem lehetetlenül rozsdás tollal, nagy kinlódások közt írom, már a négy segéd tárgy is a mi lovagias ügyünkben.

Az én ellenfelem véletlenül rövidlátó ember és nagyot hall...

De hát a tettelességre csak egy orvosság van, a pisztolypárba.

Azt hiszem, holnap verekszünk...

A PÓK.

A Debreczeni Szemle számára írta JUHÁSZ ÁRPÁD.

(Ottó Julius Bierbaum.)

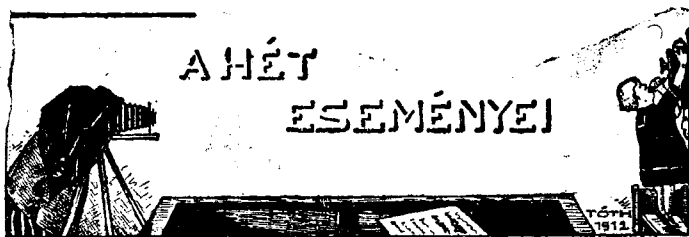
*Az éji csendből felém hajlanak
A térkép s rajta száz csudás alak.*

*A messziből városok integetnek
S muzsikái egy távoli ligetnek.*

*Minden ködös és szürke, mint az ólom
És édes, mint az ő száján a csókom.*

*A vonalak közé leül az este,
Mint óriáspók renyhe, lomha teste.*

*És dusan font hálóján egyedül
Csak széjjeltépett szívem hegedül.*

A reklám.

Képzeldék, bementem tegnap a borbélyomhoz. Képzeldék? Akkor folytatom. Hát bementem én az én borbélyomhoz, még pedig azért, hogy az arcomon minden nap újra meg újra kibuvó érdes kis fekete pontokat leberetváltassam és e mindennapi csuf és unalmas munka után, mikor a borbély az ő sajtóságos prosodiájával azt mondja: alászoalja, — egy pillanatig a tükörbe meredhessek azzal az illúzióval, hogy simaképi iskolásfiu vagyok mngint, sejtelmem sincs az élet ravaszságairól és gonoszágairól, még semmi se történt s előttem a szép jövő.

De ezek privát csacsiságok; azt akartam elmondani, hogy amíg a borbély borotvált, arra használtam az életemet, hogy a falra szegezett reklámképet néztem. Ez a reklámkép az az ismert német kompozíció volt, amelyen egyik oldalon egy szép kövér férfit borotvál a borbély, akinek az arcán az életöröm sugárzik, a kövér ur arcán ugyancsak. A kép másik felén egy másik német férfi borotválkozik egyedül egy tükör előtt, giletten. Ez egy szerencsétlen, sovány, az orcája több sebből vérzik, mint egy mártirnak és kétségbeesetten nézi magát a tükörben.

A reklámpikturának ezen az alkotásán igen eklátánsan állott szemben az élet kéje az élet keserűségével és hosszú merengés után átéreztem a kép gondolatát: a borbélynál való borotválkozás biztosabb, vigabb, szebb, mintha az ember önmaga borotválkozik. Jó.

Elmentem a borbélytól és utam történetesen a szemközt levő drogériába vitt, ahol vásárolni akartam valamit. Hát én bemegyek a drogériába, kérek ezt meg ezt, mig hozzák, ugyebár körülhordozom tekintetemet az üzletben.

Uramfia, drogéria, a falon a többi reklámkép közt egy sok színben ellőállított német reprodukció. A sujetje ugyancsak a borotválkozás és ugyancsak két részből áll. Egy szép kövér ur ingujban a tükör előtt

ül, a fél arca szappanos, a kezében giletel mosolyog, mintha mondaná: Oh milyen pompás ez a gilette, oh milyen szép is az élet. A kép másik felén egy sovány és bánatos férfi ül a borbélynál, a borbély, akinek gonosz az arca, magasra tarja kezében a borotváját, amely vértől csepeg. A székben ülő sovány ur képén több véres vágás látható. Borzasztó.

Irtózáttal gondoltam arra, hogy öt perccel ezelőtt magam is a borbély keze alatt voltam. Kitántorogtam a drogeriából, a járdán megállottam és tanácstalanul néztem magam elé. Istenem, megint egy új probléma. Mi előnyösebb, a borbély, vagy a gilette? Ki hazudik itt és kinek van igaza? Ki itt becsületes és ki csal?

Nem tudom kérem, én nem tudom, én csak szenvedek, mert én azt képzelem, hogy a világon mindenki jó és csak az igazat mondja a legáhitatosabb meggyőződéssel.

*

Publig Ernő.

Néhány hónappal ezelőtt ünnepeltük e helyen is Publig Ernő 40 éves jubileumát. És ime egy negyedév múlva már el is hervadtak sirján az első virágok. A régi Debreczen pedig megint szegényebb lett egy tipikus debreceni alakjával, akinek munkás keze sohasem tola-
kodott előtérbe, de mégis ott volt minden fontosabb modern alkotásoknál. Most tudtuk meg, hogy 65 éves elmúlt. Negyven éves jubileuma alatt nem is gondoltunk arra, hogy aki 40 évet elért valamely pályán, azt nem lehet ifjunak mondani: mert Publig Ernő életenergiája, akcióképessége olyan friss volt, mint egy serdülő ifjú. Nem volt benne egyetlen szemernyi sem az előrehaladottabb kornak hervatag fáradtságából, erélyvesztettségéből. Itt mozgott, izgult körülöttünk nagyobb kérdések eldöntésekor olyan vehemenciával, mint amilyen élenken vetik bele magukat a most maturált ifjak az első multságukba. És testtel-lélekkel szolgálta azt az ügyet, melynek zászlótartójává szegődött. Nem szólunk a tüzoltó és mentőegyesületről, melyet ő teremtett meg. Mindkét mintaszerű intézményünk fejlődöttségét, modernségét, kiválóságát ugyszólván egymaga veszekedte ki itt is, ott is, polgármestereknél, főispánoknál, tanácsban, kihasználva rábeszélő képességének minden atomját. Mint színházi bizottsági tag egyike volt a legelsőeknek, akik megjelentek a gyűléseken s ha szavazásról volt szó, Publig Ernőre mindenkor számítani lehetett. Épen ilyen megbecsülhetlen volt politikai energiája, elvszilárdsága. És mégis mindenki szerette, becsülte, nemcsak elvtársai, de az ellenzéke is, akár politikáról, akár színházról, akár más kérdéstről volt is szó. Kedélyét megirigyelhette volna egy bakfiis leány is. Csupa életöröm volt az egész ember, csupa cselekvés, mások ügyes-bajos dolgait a szívében viselte s alig várta, hogy valakit jó tanáccsal segíthessen, hogy mások boldogulásának okos ideákkal részese lehessen. Volt postatiszt és 40 éves korában kitüntetéssel tette le a Baross miniszter által elrendelt vizsgát, volt katonatiszt s kartársai között ő volt a legnépszerűbb, szolgálatban a legkatonásabb. Ő hálózta először keresztül-kasul Debreczent villamoscsengőkkel s mint közlegény lépett be a tüzoltó-testületbe, melynek parancsnoka lett. A tüzvésznel ő volt a legelső és sokszor, mint a tragikus gőzmalmi tüz-
nél is, úgy dolgozott, mint a legutolsó közlegény. E mellett vadászott, lovagolt, nem maradt el egyetlen színházi előadásról, hangversenyről. Ő maga valamikor nagyon szépen játszott a legpoetikusabb hangszerek egyikét: a gitárt. Sokszor igazán szerettük volna tudni, hogy mikor alszik, mert jókor

reggel már fennt találtuk, valamelyes ügyben korteskedni, valaki érdekében eljárni. A régi intímus társadalmi berendezkedésű Debreczen egy nagyon lelkes alakja hunyt el Publig Ernőben, akit egész Debreczen szeretetteljes részvéte kísért utolsó útján.

*

(V) **Augusztus 2.** A debreceni 1849-iki csata emlékét az idén is kegyeletesen meg fogja ünnepelni a hazafias közönség városunkban. Sajnos, hogy ezeknek a hazafias ünnepeknek a fényessége sokat fakult az utóbbi évek alatt. Nincs a világnak egyetlen nemzete, mely olyan nagy mértékben lett volna közbős a nagy nemzeti ünnepek iránt, mint a magyar az utóbbi esztendőknben. Épen azért kívánatos volna, ha az idén ismét felragyogna a régi lelkesedés fénye s a szunnyadó hevületek tüze ismét lángra lobbanna. Derék tanuló ifjuságunk rendezi az ünnepélyt s látja el annak műsorát. Most vészes idők szele fujdogál ismét, mutassuk meg tehát, hogy egyek vagyunk a hazaszeretben, nemzeti hőseink imádatában. A külső disznek is fényes tanujelét kell adnunk a házak fellobogozásában.

*

— **A kánikulla,** néhány évi távolmaradása után ismét ellátogatott hozzánk, a maga — árnyékban 36 fokos — hőségével. Most egy pár nap óta igazi nyárban volt részünk, olyan aszfaltolvasztó hőségben, amilyen után egyszer-másszor, lucskos nyári időszakok alatt őszintén vágyakoztunk. Persze most átkoztuk, nem gondolva arra, hogy tavaly például egyre azon panaszkodtunk, hogy igazi nyárban talán sohasem lesz részünk. És izzadtunk alaposan. Miután pedig az idén a gyümölcstermés, különösen a barackeredmény kiváló, természetes, hogy a meleg és a gyümölcscsel való jóllakás miatt minden második ember u. n. nyári-hülésről, gyomorrontásról panaszkodik.

*

— **A vízvezeték** most már megvan, de sajnos, beteljesedett az a jóslás, hogy vize sohasem lesz elegendő. Kinos meglepetést keltett különösen most a kánikulai napok alatt, hogy ha nem is hosszabb időre, de többször órákra elzárták és igen sok helyen ihatatlan viz sem lévén, egyáltalán viz nélkül maradtak a debreceniek. Igazán és elsősorban nem a szomjuság hántotta ilyenkor a gondolkodni szeretőket, hanem az a gondolat, hogy ha tűz ütne ki, bármilyen csekély is, mit is csinálna a bajbajutott ember a vízvezeték lezárt csapjai mellett. Épen ezért nagyon helyesen cselekesznek azok, akik házukat sohasem hagyják *tartalék-víz* nélkül.

*

A zsigogóról. Az isten háta mögött, a mesében, vagy álomban, illetve mondjuk, a Czegléd-utca végén, szívélyes olvasóm, nézz körül ezen az ócska házak közé szorított kis téren, ezen a népen, ezeken a rongyos ponyvákön, és nézd meg, mi mindeñ van ezeken a leterített ponyvákön, piszkos kendőkön, vagy a puszta földön, a porban. Egy csomó kisebb-nagyobb rozsdás szög, egyiknek-másiknak nincsen feje, egy félharisnya, egy fejkendő, amit a közepén kiégettek, háromlábu tehénfejőszék, pipára való rossz kupak, törött poharak, egy darab gyertya, petróleumlámpa kormos sisakja, egy darab összecsavart madzag, egy kis szemétnyi hervadt tyuktoll, asztalláb, valahonnét elorzott szódásüveg, egy kopott patkó, egy harmincesztendő formájú megfagyott gigerli-nyakkendő, egy egész piros téglá, használt fogkefe, leirhatatlan nyomorba jutott kofferek, székek, ládák,

asztalok, ablakrámák, régi zsiros, tépett kalendárium, meghalt ébresztőóra, kopasz hegedűvonó, kétfelé vált bádóg gyerekpistoly, félig elégett olajnyomat, sárban elhullott, meghasadt szivü cipők, egymáshoz nem tartozó csizmák, papucsrongyok, létrának egy foka, isten tudja, hová való kulcsok, óráknak, gépeknek, lószerszámnak széjjelzüllött apró részei össze-vissza, amelyeknek értékét és hasznát nem lehet kinyomozni. Egy összement, rongyos vén paraszt lehajlik, felvesz egy csikó nyakába való csengőt, meglóbálja, a csengő némán rázza a fejét, nincs nyelve. A vén kis paraszt megveszi, indul nyelvét keresni. Egy zöldre sápadt pipázó cigányasszony ül a földön, előtte egy fekete kendőn egy szál D-hur. Azt árulja. Mindennek van kereskedője, mindennek van vevője, ez vásár, élet, forgalom, ezek az emberek vagy micsodák aggodalmasan, vizsgálódva, ravaszul járnak-kelekednek, mérlegelnek, elalkusznak egy és két krajcár között, ott hagyják a portékát, visszajönnek. Házastársak egy madzaggal összekötött cugos cipőt emelgetnek, szagolgatnak, fészegetnek, borzasztó problémája és messze kiható eseménye az életüknek, hogy megveszik-e vagy se. Az, aki árulja, rimánkodva és ellenségesen nézi őket. Az asszony azt mondja: „Mennyi az utolsó ára?” „Tíz krajcár”. „Ötért adja!” „Nem én, még kilencért se. Kilencért vigyék el, na, csak hogy vevőjét lássam!” „Hát a hatot megadjuk érte”. Ó, nagy világ, hát melyik komolyabb, a debreczeni zsidvásár vagy a newyorki börze?

*
Anna-báli meghívót kaptam, öszsemü asszonyka küldi. A Félix-fürdőből, újságok is mindenfelé hirdetik az Anna-bálakat, — ej, ugyan olyan szépek-e még, mint a régiek voltak? A bájos nyári multságok, amelyeken a mi dédapáink járták a szép magyar táncokat darázs-dereku, csillogó szemü menyecskéekkel és leányzókkal. Daliás patvaristák, büszke huszárok között ott tipegtek a hófehér haju öregek is a lány nyári esteiken a felújuló emlékek ölében. A szende Annák, a pajkos Pannik, az ábrándos Ninuskák napja olyan-e vajjon ma is, mint régen volt? A férfiak mások, az asszonyok mások, talán már nincsenek is Annák, Ninuskák? Meglehet, ezek is kihaltak a viganós viselettel s a sarkantyus megyei urakkal, akik hajdanta ezen a napon érzékeny nótákat huzattak az Annák ablaka alatt az illatos nyári éjszakán. Óh ezek a kedves alakok, akik most így elvonulnak a szemünk előtt, a Jókai Mór és Vas Gereben emberei s az a könnyü, tiszta, kakukfütől illatos levegő az ő könyveik lapjairól leng felénk.

Nagyon megváltozott azóta minden, de ez a kedves szép szokás még tartja magát. A fürdőző közönség kegyelettel ragaszkodik az Anna-bálok hagyományaihoz és ezen a héten az ország minden részében — Tátra bércei között s a Balaton partján — éjjeli zenét adnak a gavallérok az Annáknak. A régi szép virtusok is kivrágóznak a szivekben, míg a zúgó fák alatt járnak a gyönyörű táncokat szilajon a fiatalok, méltóságosan az öregek. Anna napján mindenkinek táncolni kell. Régen ezek a bálók hozták össze a sziveket, akkor hangzottak el a szerelmesek ajkán azok a vallomások, amelyek egy élet boldogságát rejtették magukban. Ma az efféle ügyeket nem nagyon intézik a drága fürdőkön. Azért mégis népszerűen és türelmetlenül várt napja ez a fürdőknek, amely egy kis elevenséget hoz sivar unalmunkba és szállítja az obligát lovagias ügyeket, amelyek nélkül igazán lehetetlen elképzelni egy fürdőhely szezonját.

*
 — **A mozgó koresma.** Vagy két-három öreg magyarral álldogál a perronon, várják a vonat megindulását. Vásárról jön, a gúnya igen jó rajta, ünneplős. Még a pipa is parádés, állásos makra, kevélyen fujja

ki belőle az öreg a füstöt. Vonatvárás közben nagy sebeséggel robog be a gyorsvonat. Rövid éles sistergés hallatszik s a rohanó vonat mintegy odacövekelve áll a pályaház füsttől fekete gerendázata alatt. Kis Gadó János nézi a pompás kocsikat, amelyeken a nagy és fényes ablakok mögött pedig az egyik kocsiban selyem sapkás urak ülnek. Esznek, aztán bort isznak.

Kis Gadó János óvatosan körülnéz, aztán odasug a komához.

— Hallja kend, miféle bagony löhet ez?

Az állat von, nem tudja. Ilyet még ő sem látott. A harmadik közbeszól:

— Tuggyák-e kendtök, mi ez?

— Nem.

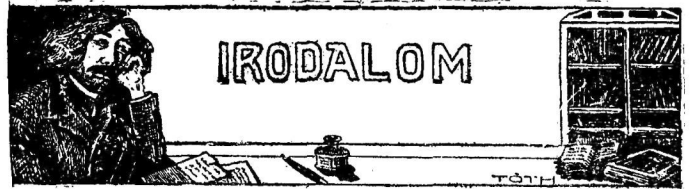
— Nem?... *Hát kocsma.*

— Kocsma? mondja hitetlenkedve Kis Gadó János.

— A' löhetetlen.

— Nem a, mert valóságos kocsma. Ahun van az itcés is a, az a fehér kötényes... Nem látja kend? Ott meg a zurak bort isznak. Ehun ni.

— Elnye, ejnye — vélekszik Kis Gadó János, miközben elindul a gyorsvonat — hát aztá' mongyja kend, mekkorát eshet az, kit innen kihajitanak?

Régi írói élet.

(Intimitások.)

Most 40 éve, 1874 őszén *Mikszáth* Kálmán már a fővárosban volt; abban a bohó reménységben ringatta magát, hogy megél már a tolla után is. Hogyne! hozott magával két kötetre való elbeszélést, hát még mennyi zsongott a fejében!

Író akart lenni testestől-lelkestől, író és semmi egyéb. Fölkereste az irodalmi köröket; barátságot kötött a nevesebb írókkal. Kegyesen fogadták a palóc-kollegát, csak magukban kacagtak rajta. E rusztikus embernek — mondák — eredeti hóbortja van, *megakar élni a tolla után.* Mindenesetre furcsa ötlet.

Magyarországon nagyon jó és hangzatos az „író” cím ugy mellékesen. Például igen emeli a nimbuszt az ilyen beszéd: miniszteri tanácsos és író; de magában az író átkozott rosszul hangzik.

Hanem *Mikszáth*nak az íróshoz volt még egy kis öröksége is. Irogatott egyik-másik lapnak, kiadta *Elbeszélések* cím alatt első novelláit; olvasgatott, tanult és szemlélődött, (noha fővárosias sohasem tudott lenni muzsája, megmaradt az első vidéki benyomások mellett) s törhetetlenül várta, mikor nyílik meg az ő nevének is a hir csábító birodalma.

De az bizony várattott magára s az előjelek sem voltak kedvezők. Legfeljebb szük baráti körnek tünt fel az elbeszélésekben nyilatkozó éles, megfigyelő tehetség s helyenkint az üde, természetes humor.

Lauka Gusztávnak tetszeltek elbeszélései s barátságos indulattal is volt szerzőjük iránt, éppen azért először is ábrándjait iparkodott lerontani, mondván neki ilyenformákat:

— Csak ugy mellékesen volna jó irogatni. A novella írás bajosan megy a mai és nem ment a múlt

dőkben. Ám próbálja meg; de biztosíthatom róla, hogy több bőjt-, mint ünnepnapja lesz.

De nehéz lerontani egy 24 éves fiatalember ábrándjait, kivált ha még az a fiatalember érzi magában, hogy tehetséges.

Mikszáth várt és azt hitte, hogy nem kell sokáig várnia.

Ez időben az Ősz- és a Sándor-utcák sarkán levő Langer-korcsmában szokott összegyülni egy kis írócsapat vacsorálni és vitatkozni a napi kérdésekről.

Rendes vendégek voltak: a korán elhunyt *Tóth Ede*, *Szabó Endre* s a szerencsétlen *Darmai* (Viczmándy) Viktor Győző. Ide járogatott Mikszáth is.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Cz. Gy.-né urasszony (Helyben). Köszönet és kézcsók. Persze, hogy jönni fog.

B. (Helyben.) Most kerül átolvasás alá.

B—le. A—f. Tényleg úgy áll a dolog, hogy Nyáray Antal ma a legnagyobb magyar komikus, beleértve az Operaház basszbuffóját is a komikusi gárdába. — És ugyanilyen nagy művész drámai szerepekben is.

F. R. (Szeged.) Elküldöttük és kérünk választ egy levelező-lapon.

1554—1914 v. k. sz.

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. bíróságnak 1914 V. VI. 477/4. számú végzése folytán közhírré tételik, miszerint az Általános forgalmi bank r.-t. részére debreczeni lakostól a már befolyt összeg betudásával 724 K 50 f. tőke, ennek esedékes 5% kamatai és az eddig összesen 314 K 58 f. perkölttség erejéig 1913. évi jun. 10-én bíróilag felülfoglalt és 2270 K 20 fillerre becsült gépek és egyéb ingóságok 1914 július 29-én délelőtt 11 órakor kezdetét veendő és Debreczenben, Hatvan-u. 53. sz. a. megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni. Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914 július 8.

Oláh Géza, bírói kiküld.

1465—1914. v. k. sz.

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. bíróságnak 1914./V./VI. 199/2. számú végzése folytán közhírré tételik, miszerint Reithoffer József és Fiai részére debreczeni lakostól 183 kor. 51 fillér tőke és az eddig összesen 40 kor. 06 fill. perkölttség erejéig 1914. évi február hó 11-én bíróilag lefoglalt és 800 koronára becsült fekete kocsit 1914. évi július hó 30-án délután 3 órakor kezdetét veendő és Debreczenben, Sestakert Szikszai-telep háta megett megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914. évi június hó 30.

Oláh Géza, bírói kiküldött

1562—1914. v. k. szám.

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. bíróságnak 1914./7./IV. 77/3. számú végzése folytán közhírré tételik, miszerint Dr. Vajda József részére debreczeni lakostól 127 korona 90 fillér tőke, ennek 1913. évi aug. hó 26. napjától számítandó 5% kamatai és az eddig összesen 86 kor. 70 fill. perkölttség erejéig 1914. évi január hó 30-án bíróilag lefoglalt és 940 koronára becsült butorok és egyéb ingóságok 1914. évi július hó 31-én d. e. 9 órakor kezdetét veendő és Debreczenben József kir. herceg-utca 53. sz. alatt megtartandó nyilvános bírói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatók részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1914. évi július hó 10-én.

Oláh Géza, bírói kiküldött.

1407—1914. v. k. sz.

Árverési hirdetés.

Dr. Kemény Viktor debreczeni ügyvéd által képviselt Alföldi Takarékpénztár végrehajtónak végrehajtást szenvedő elleni 150 kor. tőke, ennek 1911. év jun. hó 1-ső napjától járó 6% kamata és eddig összesen 143 kor. 72 fill. perkölttség erejéig, amennyiben a követelésre időközben részfizetés történt, annak betudásával, a debreczeni kir. bíróság 1914/V—III. 771. sz. kiküldő végzése folytán a végrehajtást szenvedőnél 1911. évi nov. hó 11-én bíróilag lefoglalt és 1740 koronára becsült ingóságokra az árverés elrendeltetvén, — a felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek, Debreczenben, Tócsókert, Aczél-utca 9. szám alatt leendő megtartására 1914. évi augusztus hó 7. napjának d. e. 10 óráját tűzöm ki, amikor a foglalás alatt levő butorok és egyéb ingóságok, a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adatni.

Debreczen, 1914 július hó 20.

Gáll Vilmos,

kir. bírósági végrehajtó.

Telefon 14.

Telefon 14.

Megérkezett az új kőbányai sörgyár:

a Fővárosi Sörfőzőr.-t. söre

Tisztelettel értesitem a n. é. vendéglős, italmérő, kereskedő és korcsmáros urakat, hogy a fenti sörfőzde gyártmányainak palackozását, a legkényesebb igényeket kielégítő, villanyos üzemű, modern palack-sörféjtő-berendezéssel lefejtve, megkezdem és naponként friss fejtésű Márciusi, Király és Mátyás király sörökkel, ugyanezen sörökből hordókban is, allok a n. é. vevőközönség rendelkezésére. A megrendeléseket szekeremen a legpontosabban házhoz szállítom és előzékeny kiszolgálásról gondoskodom. N. b. támogatásukat kérve, vagyok kiváló tisztelettel:

MÁRKUS JENŐ,

DEBRECZEN, Hatvan-utca 30. szám alatt.